

Denna text var först tänkt att vara med i boken *Det heliga evangeliet* men blev under skrivandets gång en pusselbit som inte passade in. Den lyfter dock fram en viktig aspekt när vi ska söka förstå varför evangeliet håller på att flagna i vårt land.

Bekvämlighetens revolution

1.

Lyssnar på radioprogrammet *Människor och tro* i mina hörlurar på väg till skolan. Temat är trenden att göra TV-serier utifrån en religiös kontext. Efter att ha behandlat serier som har fokus på judiska och muslimska miljöer berättar programmet om de stora streamingjättarnas satsning på serier med ironiska titlar som *Biblical Christianity*. Sensmoralen i dessa TV-serier är att visa hur stort gapet är mellan det budskap TV-predikanter för fram och det liv dessa predikanter lever. Det stora hyckleriet är undertexten. Som exempel förs fram predikanternas vända över vad de ska döpa sina privata flygplan till.

Märk väl. Det är inte de historiska kyrkornas liv som förlöjligas. Nej, det är våra liv som är väckelsens barn och barnbarn som ställer vår herre och mästare i skamvrån.

Hur kunde det bli så här?

2.

Jesus har nöd. Inte bara över alla människor som ännu inte har hittat hem. Nej, Jesus har verklig nöd, kanske mer än vad vi först tänker, över att hans barn kommer att frestas, förföras till att lämna vägen. Missa inte när du läser din Bibel hur förvånansvärt många av de sanningar och liknelser Jesus delar som berör just detta – risken att förlora det verkligt stora.

Jesus ställer frågan om varför människor väljer att lämna tron på sin spets i den kärva liknelsen om sådden.

När mycket folk samlades och man drog ut till honom från de olika städerna sade han i en liknelse: "En man gick ut för att så sitt utsäde. När han sådde föll

en del på väggkanten, och folk trampade på det och himlens fåglar åt upp det. En del föll på berghällen, och när det hade kommit upp, vissnade det bort eftersom det inte fick någon väta. En del föll bland tistlarna, och tistlarna växte upp samtidigt och förkvävde det. Men en del föll i den goda jorden, och det växte och gav hundrafaldig skörd.”

Sedan ropade han: ”Hör, du som har öron att höra med.”

”Vad liknelsen betyder är detta: Utsädet är Guds ord. De vid väggkanten är de som hör ordet, men sedan kommer djävulen och tar bort det ur deras hjärtan, för att de inte skall tro och bli räddade. De på berghällen är de som tar emot ordet med glädje när de hör det men som inte har något rotfäste. De tror en kort tid, men i prövningens stund avfaller de. Det som föll bland tistlarna, det är de som hör ordet men som längre fram kvävs av livets bekymmer, rikedomar och nöjen och aldrig ger mogen skörd. Men det som kom i den goda jorden, det är de som hör ordet och tar vara på det i ett gott och rent hjärta och genom uthållighet bär frukt.”

Håller vi kvar Jesu ord i denna liknelse och samtidigt skärskådar hur vår västerländska kultur har förändrats de senaste 60-70 åren öppnar sig ett intressant, för att inte säga avgörande perspektiv.

Jesu liknelse om sådden handlar om vår tid.

Med bred marginal finns det ingen tid i kyrkans historia som så frapperande väl passar ihop med just denna liknelse som åren mellan andra världskrigets slut och dagens datum. Det finns därför få bibelord vi ska läsa i vår tid med större iver, större envishet än just denna liknelse.

Inte bara vi kristna talar i dag om att vi lever i en kultur som skulle kunna definieras utifrån Jesu ord; där ytligheten (sakna rotfäste) är en lättköpt väg i människors liv, där den materiella rikedom historiskt sett är fantastiskt högt, där nöjen jämfört med andra epoker verkligen har en central plats i människors liv och där livets bekymmer eller som det också skulle kan översättas från grekiskan ”livets omsorger” är något som nästan varje dag uppfyller vår själ.

Det vore nu lätt att brodera ut texten, moralisera över detta. Men Jesus gör inte det i sin liknelse. Vi får inte missa Jesu dyra poäng!

Jesus betonar mer än något annat vikten av att lyssna in Ordet i liknelsen om sådden. Det är helt enkelt Ordet som är poängen. Allt annat står i skugga. Problemet är inte i rikedom i sig, utan att rikedom riskerar att föra oss bort från det som är verklig rikedom. Faran är inte nöje i sig, faran är att nöjen kan leda oss bort från det som verkligen kan ge våra liv tillfredsställelse. Det är Ordet som ger växt, avsaknad av Ordet som krymper livet, låter livet

vissna. Det är Ordet som på ett ofattbart sätt multiplicerar det verkligt goda. Vår käre far sår Ordet, hur vi sedan tar emot detta dyra Ord bestämmer våra liv.

Vidden, magnituden av denna betoning på Ordet förstår vi när Jesus mitt i sin lovsång till Ordet ropar: "Hör, du som har öron att höra med!"

Vi kan nästan ana den djupa förtvivlan i Jesu rop. Inte som en odräglig besserwisser utan som den djupt älskande ropar han till oss. Genom all religiös bråte lyfter han upp vad som verkligen betyder något: att ta vara på Ordet i ett gott och rent hjärta och genom uthållighet bära frukt.

3.

Efter två stora, fruktansvärda världskrig och en ekonomisk depression däremellan ändrar sig livet radikalt för den västerländska människan under andra halvan av 1900-talet. Välfärden, rikedomerna kommer, inte bara för några få utan för de breda lagren av människor.

Människorna äter i hög grad efter krigens av kunskapens träd på gott och ont, för att låna perspektiv från Första Mosebok. Denna bibliska dubbelhet möter vi även hos Jesus. Å ena sidan slås vi av Jesu ömmande hjärta när han mättar de hungriga, botar de sjuka och förkunnar ett nådens år för alla drabbade människor i Lukas 4:18-21. Jesus vill verkligen att människor ska lyftas ur sitt elände, bli välsignade av skapelsens stora rikedomar. Det som faktiskt sker under efterkrigsåren är från detta perspektiv något mycket gott. Å andra sidan. Det finns det ju inte någonting som Jesus varnar för så mycket som just rikedom.

För att förstå hur det som på många sätt kan ses som en stor välsignelse också kan bli något av en förbannelse i fråga om det kristna livet och i mottagandet av Ordet, låt oss gräva något djupare i det som sker.

Att tvätta kläder var under många århundraden, för att inte säga årtusenden ett tungt kvinnogöra. Vatten måste först värmas, kläder sedan för hand skrubbas innan de sköljdes i kallt vatten och hängdes på tork. Det kunde ta flera dagar i anspråk. Vilken historisk befrielse det måste varit för kvinnorna några år efter andra världskriget när tvättmaskinen slog igenom. Tänk er första gången dessa kvinnor kunde lägga kläderna i en maskin och på bara ett par timmar var allt färdigt att hängas upp på tork. Och det, medan de i lugn och ro kunde dricka sitt kaffe och läsa dagens tidning. Livet förändrades på en dag, blev så mycket bättre. Jag kan fortfarande minnas den stilla glädjen hos min mor var när vi i början av 1970-talet skaffade diskmaskin. Det var som hon pustade ut.

Fram till 1950-talet var bilen en möjlighet förunnat få rika i Sverige. Cykel, häst och vagn, tåg eller buss gällde. Vi kan lätt föreställa oss vilken dramatisk skillnad det var att helt plötsligt

sätta sig i egen bil och gasa på, för att inte tala om första gången man satte sig i ett flyg. Snabbt och bekvämt. Och precis dessa två adverb skulle kunna sägas om nästan allting som teknikens stora revolution gav mänskligheten under dessa efterkrigsår: dammsugare, frysbox, kylskåp, flygpriser för vanligt folk, diskmaskin, stereo, färg-TV med mera. Allt detta förändrade vardagen i grunden. Livet blev så mycket snabbare, så mycket bekvämare.

En kanadensisk medieforskare Malcom McLuhan sa på 1960-talet något som kom att förvåna många: det är "medierna som är budskapet". Han menade alltså att det inte är i första hand det budskap medierna basunerade ut, utan vad själva medierna gjorde med livet, vårt sätt att tänka och med vårt andliga liv. Det konkreta vardagsliv dessa medier skapade var det avgörande, det stora. Frasen blev omdiskuterad. Men jag är övertygad att McLuhan var något viktigt på spåren.

McLuhan tycks också ha menat att inte bara de nya massmedierna, utan även alla de nya livsredskapen som kom decennierna efter världskriget hade ett budskap i sig själv. Det historiskt sett så tunga och slitiga vardagslivets förändring till det snabba, bekväma och i många fall också billiga, slipade om glasögonen för människor vad det faktiskt är att leva.

Fick vi nu det bättre – blev vi verkligen lyckligare, hade vi människor tagit ett viktigt steg i vår andliga utveckling? McLuhan, som var en from katolik, verkar ha sett samma dubbelhet som både Första Mosebok och Jesus betonar. Kunskap, utveckling på gott och ont.

Medan en hel mänsklighet bländades av alla framsteg såg McLuhan dess djupa baksida, framför allt när det gäller medierna. Travesterande Jesu ord om att riva ut det öga som frestar lär han har sagt till sin son att skulle man rädda något av västerlandets kulturella bildningsarv borde man ta en yxa och hugga sönder varenda tv-apparat. I en Life-intervju 1966 sa McLuhan att "jag är lika lite anhängare av tv:ns taktila kultur som den som ropar 'Elden är lös!' är en anhängare av brandbomber."

4.

Frågan är om 1960-talets västerländska kyrkor var lika klarsynta. Jag tvivlar. Det snabba, det bekväma, det ytliga tycks ha blivit vardag – även i kyrkornas värld. Och med det följde dess baksida: en tunn jord som inte kunde hålla väta. Rikedom, nöjeslystnad arbetade sig på gott och ont in i våra sätt att leva – tistlar som förkväver det sanna livet och hindrar att Guds ord i oss kan bära mogen skörd. Kyrkohistoriker talar om en sekularisering, ett uttåg ur kyrkorna som börjar just detta årtionde. Även det jag minns från min ungdoms kyrkor pekar på en omedvetenhet om den nya tidens faror.

Missionspastorn i Ljungby sörjde offentligt över att det så livsviktiga bönemötet i församlingarna avfolkades. Den goda kärvhet den gamle pastorn i Betel i Ljungby bar på blev

för mig ett undantag. Den krasshet över livets svåra sidor varur trons sanna värme växer fram fann jag ofta i mötet, i samtalen med de som var riktigt gamla och hörde hemma i den väckelsekultur som fötts före välståndets dagar. Och den svåra fråga vi som kristna ledare måste ställa oss är: Hur mycket av kristen underhållningskultur har inte mött de ungdomar som sedan 1970-talet har sökt sig till våra kyrkor? Den omstridde amerikanske predikanten David Wilkerson hade kanske rätt när han talade om att förkunnelsens djup i den västerländska kristenheten inte var mer än fem centimeter.

Nu vill jag inte för en sekund raljera över alla dessa pastorer och ledare som ofta kämpade en ojämn kamp mot tidens krafter. Men i backspegeln, visst var det något avgörande som hände? Visst förlorade vi som Guds folk något dyrbart under dessa årtionden?